

Mijn weekblad

Redacteur Ton Oosterhuis

Bert Euser vroeg mij naar mijn recensie over het boek *De vergelding* van Jan Brokken, dat gebaseerd is op zijn onderzoekingen. Het is intussen een bestseller geworden, maar het haalde bij mij toch vooral een paar jeugdherinneringen naar boven.

De daden van het verzet

Twee zinnen in *De vergelding* van Jan Brokken troffen mij in het bijzonder: Ik citeer: “Te veel en te vaak vonden lukrake afrekeningen plaats door wilde knokploegen of individueel opererende verzetsstrijders. De scheidslijnen tussen illegaliteit, persoonlijke afrekening, economisch delict en criminaliteit vervaagden. Uit de verschillende rapportages blijkt dat de leden van de knokploegen jong waren, niet veel opleiding hadden genoten en dat zij de reikwijdte van hun daden nauwelijks konden overzien (pag. 352 en 353).

Mijn Zaanse jeugdvriend Klaas Woudt schreef in zijn mémoires *Van het begin tot het eind* het volgende op: “Er was een bomaanslag op de spoorlijn tegenover ons huis gepleegd. Het treinverkeer werd er niet door belemmerd, maar naar Duitse normen schreeuwde het om represaille. Soldaten brachten in de kelder een lading springstof aan. De klap, een aantal minuten later, was oorverdo-

vend. Duitse Gründlichkeit: er stond geen steen meer waar hij hoorde. De volgende ochtend liepen er dorpsgenoten op en rond de puinhoop. Mischien lagen er nog kolen in de kelder en elk stukje hout was er één. Onze hongerwinter was begonnen. Het was tien oktober 1944 toen ons huis aan de Plataanweg werd verwoest. 's Avonds vonden we onderdak in het woonhuis naast vaders drukkerij, dat grootvader in 1908 had laten bouwen. "Laten we blij zijn dat we leven en gezond zijn," zeiden vader en moeder, "we hebben elkáár, dat is belangrijker dan een huis." Ik was opstandiger en kon hun gelatenheid nauwelijks geloven. Het is intussen zestig jaar geleden, maar ik kan me er nog steeds kwaad om maken dat niemand, maar dan ook niemand van de Zaanse verzetsbeweging ooit wat van zich liet horen. In feite was het hun onbenullige 'aanslag' die tot zoveel schade leidde. Nooit kwam er een verklaring, laat staan dat er sprake was van medeleven. Integendeel, ze liepen jaren na de bevrijding nog gewichtig met helmen op en met de borst vooruit. Niemand van hen heeft aangebeld of opgebeld om te zeggen wat jammer voor jullie.” Aldus Klaas Woudt.

Zelf werd ik in 1944 als onderduiker benaderd door een jongeman met de mededeling dat hij wist waar de Duitsers in beslag genomen brandwehelmen hadden opgeslagen. Hij stelde voor die te gaan stelen. Ik vroeg hem of hij gek geworden was. Wat Jan Brokken op adembenemende wijze duidelijk maakt is het feit dat het ‘verzet’ in de bezettingstijd ook zijn schaduwkanten had die we al te graag met de mantel der liefde bedekken.

Gehaspel met de talen

In *de Volkskrant* van deze week stond een groot artikel over de “stand-up comedian”, een nieuw fenomeen in onze theaterwereld. Tja, dacht ik, wij noemden ze toch gewoon *conferencier*. Frans in plaats van Engels, hoewel de Fransen zo’n artiest meestal een *chansonnier* noemen. Wij denken dan weer dat ze een zanger bedoelen, maar die noemen ze een *chanteur*, wat ons weer aan een afperser doet denken. Al dat gehaspel met de talen.